Mihail Eminescu în viziunea câtorva dintre marile enciclopedii ale lumii

Grație marilor enciclopedii ale lumii, care au îndeplinit la timpul lor rolul pe care îl are astăzi **Internetul** (o cunoaștere succintă a biografiei și operei marelui nostru poet național), numele lui Eminescu a depășit hotarele țării noastre.

Din nefericire, în aceste materiale de referință, cu tot meritul lor incontestabil, s-au strecurat unele greșeli impardonabile, dintre care amintim, selectiv, doar câteva, pe care le considerăm inadvertențe flagrante.

Mihai Eminescu în ”Dicționarul Enciclopedic Larousse”.

Prima mențiune a personalității poetului apare la aproape un deceniu după moartea lui Eminescu, în ediția din 1898 a dicționarului intitulat ”*Nouveau Larousse illustré : dictionnaire universel encyclopédique*”[1]

EMINESCO (Michel), poète roumain, né à Botochani en 1850, mort à Bucarest en 1889. Il étudia à Vienne et à Berlin. Rentré en Roumanie en 1874, il fut nommé reviseur scolaire et, peu après, bibliothécaire à Jassy. Destitué par le ministre Stourdza, il devint rédacteur au « Timpul » et à la « Romania libera », à Bucarest (1888). Il mourut dans une maison d'aliénés. Ses poésies parurent en 1883.

[1] Vol. IV, 1898, p 139

Informațiile din acest prim articol enciclopedic sunt parțial corecte. Astfel, nu ministrul Sturza l-a destituit pe Eminescu ci ministrul liberal, Gheorghe Chițu, la data de 3 iunie 1876.

Se știe că, în urma retragerii de la guvernare a Partidului Conservator, avându-l în frunte pe Lascăr Catargiu, urmează un guvern de tranziție, condus de I. Em. Florescu (4 aprilie - 26 aprilie 1876), în care liberalul Gheorghe Chițu devine ministru al *Cultelor și Instrucțiuni Publice* (27 aprilie 1876 -1878).

Acestui guvern îi succede cabinetul liberal de coaliție, condus de Emanoil Costache Epureanu (27 aprilie – 23 iulie 1876). În nici unul din aceste două guverne de scurtă durată Dim. A. Sturza nu a ocupat vreun portofoliu ministerial.

În perioada 24 iulie 1876 – 9 aprilie 1881, guvernul de la București este condus, succesiv, în trei rânduri, de Ion C. Brătianu, unde, într-adevăr, Dim. A. Sturza a ocupat funcția de ministru al lucărilor publice (24 iulie 1876 - 5 ianuarie 1877), respectiv de ministru al finanțelor (27 ianuarie - 21 februarie 1877; 25 noiembrie 1878 - 10 iulie 1879 și 11 iulie 1879 - 16 februarie 1880).

În zilele noastre, iată ce ciudățenii savante întâlnim într-un prestigios dicționar contemporan *« Dictionnaire mondial des littératures »*: Eminescu ar fi făcut studii la Paris (sic !) iar corpusul operei sale ar număra peste 50 000 de pagini...

” ***Mihai Eminescu*** *Poète et prosateur roumain (Ipotesti, près de Botosçani, 1850 – Bucarest 1889). À l'image de sa biographie tourmentée – vie de bohème, études irrégulières à Vienne et Paris, précarité matérielle, mort précoce due à une maladie mentale –, son œuvre le situe parmi les derniers grands romantiques européens. Extrait de son vaste laboratoire d'écriture (plus de 50 000 pages), un seul recueil de poèmes paraît de son vivant (1884), le consacrant en tant que poète national. Influencés par Schopenhauer et la philosophie indienne, construits sur l'opposition irréductible entre l'imperfection du réel et le rêve de l'absolu, ses thèmes de prédilection sont l'amour impossible, la solitude du génie, la nature consolatrice, l'âge d'or opposé à un présent corrompu et vil. Les mêmes motifs se retrouvent dans sa prose fantastique (le Pauvre Dionis, 1972 ; Cesara, 1876) mélangeant l'onirisme à une imagination débordante.”*[2]

Mihai Eminescu în ”*Encyclopædia Britannica*”

Un prestigios dicționar enciclopedic, cu răspândire impresionantă în spațiul lingvistic anglo-saxon, este **Encyclopædia Britannica.**

Un prim amplu articol dedicat lui Eminescu este inserat în **Encyclopædia Britannica**, ediția din 1911 [3], autorul semnând M.G. Acest acronim desemnează, de fapt, numele lui Moses Gaster care, la

---

[2] *Cet article est extrait de l'ouvrage Larousse « Dictionnaire mondial des littératures ». A se vedea :* http://www.larousse.fr/encyclopedie/litterature/Eminescu/173117#3WhJ7XYSh7hL5i86.99

[3] Vol.9, p 339-340

acea dată era Rabin Șef al comunității Sefarde din Anglia, fost vice-președinte al *Congresului Zionist*, 1898,1899,1900.

Într-un material de prezentare rezervat contributorilor acestei enciclopedii, Moses Gaster este descris astfel: *”Un învățat britanic, de origine evreiească, născut în România, Hakham al congregației spaniolo-portugheză din Londra, lingvist ebraic. Lector de limba slavonă și literatură bizantină la Oxford, 1886 și 1891. Președinte al Societății de folclor din Anglia. Vice-Președinte al Asociației Anglo-Evreiască. Autor al Istoriei Literaturii Populare Românești”.*

De altfel, în ediția din 1911 a *Enciclopediei Britannica*, Moses Gaster semnează alte câteva articole tratând subiecte privind istoria și cultura română: V. Alecsandri, Antim Ivireanu, Basarab, Bogomili, Brâncoveanu, I. Ghica, Sturza, Văcărescu, România (inclusiv literatura română).

Este semnificativ însă interesul lui Gaster față de personalitatea lui Eminescu, nume care este menționat de încă patru ori în capitolul dedicat Romaniei (p.825-849).

Articolul dedicat lui Eminescu în faimoasa enciclopedie britanică conține două categorii de date: cele biografice, unele dintre ele cel puțin curioase, dacă nu eronate și cele referitoare la valoarea operei lui Eminescu, unele corecte și echilibrate, altele ce pot fi puse sub semnul întrebării (cum ar fi aserțiunea conform căreia poetul ar fi avut înclinații spre domeniul misticului).

Această prezentare pe care Moses Gaster i-o dedică lui Eminescu este de mirare, contributorul fiind unul dintre apropiații Poetului,

apreciat de acesta în mod deosebit. De aceea, suntem surprinși în fața mențiunii de ordin biografic, conform căreia Eminescu ar avea o origine etnică turco-tătară, numele său inițial fiind Emin. De asemenea, în același articol se afirmă că Eminescu ar fi studiat nu numai la Viena și Berlin, ci și la Jena[4], că, în 1864, și-a reluat studiile în Transilvania. În sfârșit, Moses Gaster scrie că, în 1883, Luceafărul ar fi fost atins de nebunie, boală ereditară în familia sa.

Iață conținutul acestui articol:

” *EMINESCU, MICHAIL (1849-1889), cel mai mare poet român al secolului al 19-lea, s-a născut în data de 20 decembrie, la Ipotești, în apropiere de Botoșani, în partea de nord a Moldovei.*

El a fost de origine turco-tătară, iar numele său a fost inițial Emin; acesta a fost schimbat în Eminovici și în cele din urmă la forma românească Eminescu. El a fost educat pentru o vreme în Cernăuți, iar apoi a intrat în serviciul public. În 1864 și-a reluat studiile în Transilvania, dar s-a alăturat în curând unei companii de teatru, unde a avut, la rândul său, ocupații de actor, sufleur și regizor. După câțiva ani a mers la Viena, Jena și Berlin, unde a urmat cursuri, în special de filozofie.

În 1874 a fost numit inspector școlar și bibliotecar la Universitatea din Iași, dar a fost demis în curând prin schimbarea guvernului, preluând conducerea, în calitate de redactor șef, al ziarului conservator ”Timpul” (Times).

[4] Proiectul susținerii unui doctorat la Jena (preconizat de T. Maiorescu) este evocat într-o scrisoare a lui Eminescu, din primăvara anului 1874, în care solicită 300 de galbeni mentorului său, sumă necesară pentru o perioadă de trei luni. Dar de aici și până a susține că Eminescu a studiat la Jena este cale lungă.

In 1883 a avut primul atac de nebunie, ereditară în familia sa, iar în 1889 a murit într-un institut privat din București.

In 1870, marele său talent poetic a fost dezvăluit prin două contribuții la ”Convorbiri Literare”, organul partidului Junimist din Iași; acestea au fost poeziile "Venere si Madona" si "Epigonii."

Au urmat alte poezii, devenind în curând primul dintre poeții moderni ai țării sale. El a fost foarte bine familiarizat cu cronicile trecutului, a stăpânit deplin limba română și a fost un iubitor și admirator al poeziei populare românești.

Influențat de aceste studii și de filozofia lui Schopenhauer, el a introdus un nou spirit în poezia românească.

Având înclinații spre domeniul mistic și dovedind o dispoziție spre melancolie, a trăit în gloria trecutul românesc medieval, înăbușită de artificialitatea lumii din jurul lui, el s-a răzvrătit împotriva convenționalismului și conjuncturilor societății sale.

Într-un limbaj inimitabil, el a denunțat josnicia prezentului și pictat în imagini strălucitoare eroismul trecutului; el a surprins, de asemenea, natura în frumusețea ei primitivă, dând expresie în versuri, amestecând emoțiile, formulate în limbajul și metrica poeziei populare.

Mai departe, el s-a dovedit un maestru neîntrecut în satiră. Peste toată poezia lui se așterne o umbră de tristețe, sentimentul apropierii morții. Simplitatea limbajului, folosirea cu măiestrie a rimei și versului, gândirea profundă, plină de expresivitate au făcut din Eminescu creatorul unei școli de poezie care a dominat gândirea

românească și modul de exprimare al scriitorilor și poeților români, la sfârșitul secolului al 19-lea și începutul celui de al 20-lea.

După anul 1890 au apărut cinci ediții de poeme alese. Unele dintre ele au fost traduse în limba germană de "Carmen Sylva" și Mite Kremnitz, iar altele au fost traduse și în alte câteva limbi.

Eminescu a scris, de asemenea, două nuvele, precum și proză lirică (Iași, 1890).[5]

M.G.

Din păcate, în zilele noastre, sub anonimatul sintagmei
" *Editorii Enciclopediei Britannica*" [6]o serie de idei prezente în articolul din 1911 sunt reluate și în ediția *on line* a acestei prestigioase enciclopedii[7], de data aceasta adăugându-se alte enormități.

Astfel, mergând pe o linie de consecvență, cel puțin hilară, aflăm că Eminescu s-a născut în Imperiul Otoman (Ipotești, Moldova aflându-se în Turcia, probabil, pentru că Eminescu avea, în ediția din 1911, origine turco-tătară), că a fost influențat de literatura occidentală, că și-a dat demisia din postul de bibliotecar (de fapt a fost dat afară) și că era înclinat spre misticism:

"Mihail Eminescu Romanian poet

Mihail Eminescu, *pseudonym of Mihail Eminovici (born Jan. 15, 1850, Ipoteşti, Moldavia, Ottoman Empire,—died June 15, 1889, Bucharest, Rom.) poet who transformed both the form and content of*

[5]Read more: MICHAIL EMINESCU (1849... - Online Information article about MICHAIL EMINESCU (1849... http://encyclopedia.jrank.org/ECG_EMS/EMINESCU_MICHAIL_1849_1889_.html#ixzz46rPzto36
[6] Written by: The Editors of Encyclopædia Britannica
[7] http://www.britannica.com/biography/Mihail-Eminescu

Romanian poetry, creating a school of poetry that strongly influenced Romanian writers and poets in the late 19th and early 20th centuries. Eminescu was educated in the Germano-Romanian cultural centre of Cernăuţi (now Chernovtsy, Ukraine) and at the universities of Vienna (1869–72) and Berlin (1872–74), where he was influenced by German philosophy and Western literature.

In 1874 he was appointed school inspector and librarian at the University of Iaşi but soon resigned to take up the post of editor in chief of the conservative paper Timpul. *His literary activity came to an end in 1883, when he suffered the onset of a mental disorder that led to his death in an asylum.*

Eminescu's talent was first revealed in 1870 by two poems published in Convorbiri literare, *the organ of the Junimea society in Iaşi. Other poems followed, and he became recognized as the foremost modern Romanian poet.*

Mystically inclined and of a melancholy disposition, he lived in the glory of the Romanian medieval past and in folklore, on which he based one of his outstanding poems, "Luceafărul" (1883; "The Evening Star").

Eminescu's poetry has a distinctive simplicity of language, a masterly handling of rhyme and verse form, a profundity of thought, and a plasticity of expression which affected nearly every Romanian writer of his own period and after. His poems have been translated into several languages, including an English translation in 1930, but chiefly into German. Among his prose writings, apart from many

studies and essays, the best-known are the stories "Cezara" and "Sărmanul Dionis" (1872).

Același articol este reluat, cu erorile semnalate mai sus, fiind publicat în *Britannica Kids.*[8]

Se afirmă în această din urmă enciclopedie dedicată elevilor și studenților că poezia lui Eminescu a fost tradusă în limba engleză în anul 1930, informație pe care am infirmat-o într-un recent studiu, prin care am arătat că prima traducere în limba engleză a fost realizată de William Beatty Kingston, la București, în anul 1876[9], fiind tipărită în volume, aproape un deceniu mai târziu.

DAN TOMA DULCIU

16.05.16

[8] http://kids.britannica.com/comptons/article-9322453/Mihail-Eminescu
[9] Dulciu, Toma Dan https://www.academia.edu/22942585/1877_-_Prima_traducere_in_limba_engleza_a_unei_poezii_eminesciene